

Chris Minns
Premier of New South Wales

Sophie Cotsis
Minister of Industrial Relations
Minister of Work Health and Safety

Steve Kamper
Minister of Lands and Property
Minister of Multiculturalism
Minister of Sport
Minister of Jobs and Tourism

Media Release

E sa vakarau dola e NSW na nodra Valenivolavola Na Tamata Cakacaka Mai Vanua Tani (NSW Migrant Workers Centre)

Lotulevu, 21 ni Me 2026

Na Matanitu ni Labor nei Minns e sa tekivuna tiko nikua na kena tauyavu nai matai ni vale ni yasana na Migrant Workers Centre, ka soli tiko kina neitou gauna na kena tarai na vale ni sotasota oqori me taqomaki ira na tamata cakacaka ni yasana oqo, ka ra dui cavutu mai vanua tani.

Sa dede na nodra dau vakalolovirataki tu na tamata cakacaka mai vanua tani ena sau ca ni veisaumi, na vakaririko ni vei tikotiko kei na nodra dau vakayagataki ka dau vakamalumalumutaki tu na nodra dodonu kei na nodra taqomaki na tamata cakacaka ni yasana oqo.

E sa namaki tiko na Migrant Workers Centre me veitokoni vei ira na 2,000 na tamata cakacaka ka ra dau vakalutumi rawarawa tu ena vei yabaki ka me dau kawaitaki talega nodra i tovo vakavanua, na veisemati kei na veitokoni ni lewenivanua raraba, sala vata kei na nona veitokoni vaka i lavo na Matanitu Ni Labor nei Minns ka sa vakarautaka tu e \$6.5 na milioni na dola me vei ka ni veiqaravi ena loma ni va na yabaki.

E sa vakadinadinataka na Unions NSW na ka ena rawa, na tokoni ira tiko e sivia na 3,000 na tamata mai vanua tani ka soli tu vei ira nai vola tara ni tiko vaka lekaleka ena kena sagai nodra Visa Assist ni veiwatini ki na valenivolavola ni soli vakasala ni curu vanua (Immigration Advice and Rights Centre (IARC)), na porokaramu duadua ga e NSW ka tiko ruarua kina ena dua ga na vale, na soli cakacaka kei na vei vakasalataki vaka lawa ni curu vanua.

Eso nai tukutuku mai na Matanitu, Matanitu Ni Yasana kei na vei koronivuli ni vakadidike me vaka na The McKell Institute, e vei vakararamataki na vaka i yalayala ni vosa vaka Peritania, na kena sega ni kilai vaka vinaka na vei ka vaka lawa ena vanua ni cakacaka, kei na nodra sega ni dau tarai ira vaka rawarawa na veitokoni me baleta na veivakayagataki e dau yaco vei ira.

Ni tiko na valenivolavola e loma i Serene kei na veisemati raraba ni yasana, na valenivolavola e na yacovi ira yani na na vei tamata cakacaka mai vanua tani e Serene raraba, kei na vei tikotiko tale eso ena taudaku kei Serene, ni na vakabauta ni Labor ni dodonu me ra dau taqomaki na vei tamata cakacaka ena vanua cava ga era tiko kina se ra cavutu mai kina.

E tara cake tiko qo na vei ka sa vakayacora rawa tiko na Matanitu Ni Labor nei Minns me vakaukauwataki na dodonu ni tamata cakacaka ena vei vanua taucoko sara ni yasana ena kena:

- Vakacalai vaka lawa na nodra basu lawa ko ira era vei vaka cakacakataki

- Vakatabui na vei waki ni watu ni buli yaya, me vakaivolataki me ra dau dikevi vaka vuniwai, ka me ra dau dikeva talega na cagi keimami ceguva tiko ena loma ni qara keimami kelia tiko.
- Me tauyavutaki na kena vakalawataki na vei taqomaki mai na vei vaka sewasewani kei na vei vaka totogani ni veitarai vaka tawa dodonu (Bullying and Sexual Harassment) sala vata kei na kena soli na kaukauwa vei ratou na Industrial Relations Commission me soli vakaro kaukauwa kei na sausaumi ni vei vakacacani e dau yaco.
- Me tauyavutaki na Taqomaki ni Cakacaka (SafeWork) me tu vakaukauwa vaka i koya ka me lewe levu talega era vaka dikeva.
- Me dau tau nai totogi bibi vei ira na sega ni dau vakamuria nai vakaro ni veimaroroi ni vanua ni cakacaka.

I kuri ni i tukutuku me baleta na NSW Migrant Workers Centre, sikova yani na:
https://www.migrantworkers.org.au/atp_nsw

E kaya nai liuliu ni matanitu e New South Wales ko Chris Minns:

“Na vei tamata cakacaka kece e NSW e dodonu me ra dau taqomaki e vanua ni cakacaka, me ra saumi vaka dodonu ka me ra raici vaka tautauvata kece ka me ra kua ni vaka duiduitaki vaka mata tamata.”

“Na valenivolavola vou oqo ena vukei ira na tamata cakacaka me ra kila na nodra dodonu, me ra dau tokoni ke sa dua na ka e cala, ka me bokoci laivi vakadua na veivakayagataki e vanua ni cakacaka ka dau vakayagataki vaka rawarawa tu kina na tamata cakacaka.

“Ni dau yaco na veivakayagataki vei ira na tamata cakacaka, e veidreti sobu vei ira na tamata taucoko. O koya gona qo e baleta tiko na kena taqomaki nai vakatagedegede, na vei vakatautauvatataki kei na kena vaka lawataki na vei vanua ni cakacaka e NSW raraba.

E kaya na Minisita ni Cakacaka Tiko bulabula kei na Veitaqomaki (Work Health and Safety) ko Sophie Cotsis:

“Ni tamata cakacaka kece e dodonu me dau tau vei ira na vei vakarokorokotaki, me ra saumi vaka dodonu ka me ra dau lesu bula mai vale ni sa cava e dua na siga.

“Keitou sa kila tiko ni na rawa ni yaco se sa yaco tiko na vei vakayagataki ena so na vanua ni cakacaka ka sa yaga kina na valenivolavola vou qo me vukei ira na tamata cakacaka me ra kila na nodra dodonu ena vanua ni cakacaka ka me ra kunea talega kina na veitokoni kevaka era sega ni dau vakaduiduitaki ena vanua ni cakacaka.

“Keimami sa rogoci ira tiko na tamata cakacaka kei na vei yunioni (union) ka sa vei vakarautaki kina na Matanitu ni NSW e \$127.7 milioni ena loma ni va na yabaki vei SafeWork NSW me vakadeitaki kina na nodra taqomaki na tamata cakacaka ena vanua ni cakacaka. Okati talega eke na nodra laveti nai wiliwili levu ni dau ni vei digovi qai kuria tale na lewe 20 na dau digova nai tovo ni vakasama kei na i tuvaki ni vanua ni cakacaka ka ra talaci mai.”

E kaya na Minisita ni Tovo Duidui Vakavanua (Multiculturalism) ko Steve Kamper:

“Ko ira na gole mai vanua tani ka ra mai cakacaka vakaukauwa era vukea vakalevu na kena tarai cake na noda yasana ki na kena i rairai nikua. O koya gona qo e tauyavutaka kina na Matanitu ni Labour nei Minns e NSW nai matai ni Valenivolavola me baleti ira na Tamata Cakacaka mai Vanua Tani (Migrant Workers Centre), baleta ena sega ni vaka i balebale na vei vakatautauvatataki kevaka eda sega ni okati kece tiko kina.”

“Na ka dina e yaco tiko sa i koya na lailai ni kedra i sau ni veisaumi na tamata cakacaka mai vanua tani, ka ra vaka cakacakataki ena vei vanua ni cakacaka era sega ni taqomaki kina vaka vinaka ka ra dau vaka galui tu me ra kua ni vakaraitaka nodra kudru ena vuku ni rere de na qai bokoci na nodra visa.”

“Nikua me vakadeitaki vei ira na tamata cakacaka yadua mai vanua tani me ra kila tiko na nodra dodonu, ka me ra dau tokoni ena nodra via vakaraitaka na nodra kudru kevaka e yaco tiko vei ira na vei vakayagataki.”

E kaya na Vunivola ni Yunioni (Unions) e NSW ko Mark Morey:

“Na vei yunioni e NSW sa dau matataki ira ka vukei ira vakabalavu tiko mai na tamata cakacaka mai vanua tani.

“Na tauyavutaki ni Valenivolavola ni Tamata Cakacaka mai Vanua Tani (Migrant Workers Centre) e NSW e sa dua nai cavu i kalawa levu ni kena talaraki na i vakarau ni vei vakayagataki vei ira na tamata cakacaka mai vanua tani.”

“Na vei vanua cava ga era cavutu mai kina se mani vakacava tu nai tuvaki ni nodra visa na tamata cakacaka kece e New South Wales kei Ositerelia, e dodonu me ra dau taqomaki ka kua ni vaka duiduitaki ena vei vanua ni cakacaka.”

MEDIA:

Zack Solomon | Premier | 0414 638 904

Melissa van der Haak | Minister Cotsis | 0482 771 351

Elaine Kintis | Minister Kamper | 0419 184 392